

Hämeenlinnan LUMO-ohjelman 2025–2035 luonnoksesta saatujen kommenttien yhteenveto

LUMO-ohjelman luonnos oli nähtävillä 25.3.2025–14.4.2025 kaupungin verkkosivuilla. Nähtävillä olon aikana luonnoksesta sai jättää mielipiteitä. Ohjelma keräsi yhteensä 34 kommenttia, joista 30 kommenttia lähetettiin LUMO-ohjelman verkkosivuille avatun kommentointityökalun kautta ja neljä vastaanotettiin sähköpostitse.

Tähän dokumenttiin on koottu yhteenveto kommenteista. Kommenttien jättäneiden mahdolliset tunnistetiedot (nimet ja yhteystiedot) on poistettu lukuun ottamatta yhdistysten jättämiä yhteystietoja. Poistetut tunnistetiedot on korvattu ”xxx”-merkinnällä.

Kaupunki kiittää kommenteista!

LUMO-ohjelman kommentointityökalun kautta lähetetyt kommentit (30kpl):

Tärkeää työtä. Toimenpiteissä kunnianhimoa ylös. Monimuotoisuusrahasto joka loisi kannustimia monimuotoisuuden edistämiseen laajalti, metsän-/maanomistajat ja -viljelijät yms. Muuten vaikuttavuus jää herkästi ohueksi. Maailmalla erinomaisia onnistumisia blue finance yms. monimuotoisuutta suojelevilla hyödyjakomalleilla ja rahastoilla. Jos monimuotoisuus on oikeasti tärkeää, siitä ollaan valmiita maksamaan?

Ovatko ohjelman toteuttamiskustannukset kokonaisuudessaan luonnoksesta löytyvät 100–120.000 euroa? Edellyttääkö ohjelman toteuttaminen uusien vakanssien perustamista? Missä määrin ohjelman toteuttaminen kuormittaa nykyistä henkilöstöä (henkilötyövuosina)? Tullaanko ohjelman vuoksi torjumaan joitakin sinänsä perusteltuja rakennushankkeita? Miten ohjelma suhtautuu mittaviin metsäluontoon ja puhdasta järviympäristöä kuluttaviin ja ohjelman tavoitteiden vastaisiin energiatuotannon hankkeisiin kuten tuulivoima-alueisiin? Miksi syksyllä toteutetun mielipidekyselyn tuloksia ei esitetä absoluuttisina numeroina? Niiden korvaaminen suhteellistavina estimaatteina hämärtää vastausten painoarvoa ja vaikuttaa manipuloivalta. Myös vastaamatta jättäneiden lukumäärät olisi luotettavuuden kannalta välttämätöntä esittää.

Omasta mielestäni on kattavasti kerrottu tavoitteita, ja eivät vaikuta mahdottomilta toteuttaa. Hyvää työtä!!

Päällisin puolin kuulostaa hyvältä, mutta pari huomiota tulee mieleen. Syojeltavan metsän määrä on todella pieni. Kun metsientila on tällä hetkellä heikentynyt niin pitäisi katsoa mistä saataisiin tulevaisuuden vanhoja metsiä. Eli metsiä, jotka eivät vielä ole vanhoja, mutta 50–100 vuoden päästä ne voisivat olla lajistoltaan rikkaampia. Vanhan metsän määrä ei voi lisääntyä, jos nuoremman metsän ei anneta vanheta. Toinen juttu on kaupungin metsien avohakkuut. Metsäyhtiöiden on kiva hakata metsäsiileksi ja siksi se on myös taloudellisesti kannattavampi ratkaisu, mutta avohakkuussa hiilidioksidia vapautuu enemmän, maan eroosio lisääntyy ja kyseisen alueen lajisto muuttuu hetkessä. Minusta Hämeenlinna voisi olla edelläkävijä siinä, että se siirtäisi vaikka kolmasosan kaupungin talousmetsistä hatkuvan kasvatuksen piiriin. Alkuun se toki on tappioillisempaa, mutta pidemmällä tähtäimellä sen ei pitäisi olla yhtään kannattamattomampi ratkaisu avohakkuihin verrattuna. Ensin otetaan vähäntäkiini, mutta myöhemmin tulo on tasaisempaa. Näin myös lahoppuun määrää saataisiin lisättyä talousmetsissäkin ja metsien jalisto ei kärsisi niin paljon hakkuissa.

lumo-ohjelmassa puhutaan linnuista, mutta ohjelmaan ei ole sisällytetty mitään uusia toimenpiteitä, joilla parannettaisiin lintujen suojelua ja selviämismahdollisuuksia hämeenlinnassa.

metsäkeskuksella on meneillään tinttimetsä projekti, josta voisi saada hyvää tietoa ja helppoja toimenpiteitä metsätinttien selviämisen parantamiseksi. niitä voi helposti soveltaa kaupunginmetsissä. lahopuun lisääminen on mainittu, mikä on hieno homma mutta voi tehdä enemmänkin. Hesassa otettu käyttöön lintuturvallisen rakentamisen periaatteet, ottakaa sieltä mallia! törmäykset ikkunoihin ja muihin lasipintoihin ovat merkittävän ihmisen aiheuttama lintujen suora kuolinsyy. sama homma pitää huomioida sitten jos niitä viherseiniä ja kattoja aletaan rakentamaan.

Hei! Tiesittekö, että Miemalassa sijaitseva virkitysalue, Vihreänniitynpuisto, on saanut niityn hoitosuunnitelman, joka on tehty luonnon monimuotoisuus edellä? Hoitosuunnitelma on osa tekemääni opinnäytetyötä, jonka toisena aihekokonaisuutena oli oma mielenkiinnon kohteeni, estetiikan merkitys. Opparin aihe voisi sopia tavoitteeseenne 2.2 ja sen alakohtaan "Tunnistamme maankäytön suunnittelussa olemassa olevien ja perustettavien viheralueiden merkityksen ja mahdollisuudet ekologisen verkoston osana". Opparin tilaajana oli Hämeenlinnan kaupungilta xxx. Tässä linkki oppariin: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202503194566> Toivottavasti työni voi olla osa suurempaa kokonaisuutta ja auttaa teitä tavoitteissanne :). Yst. xxx

Jos ette puutu kaupungin mailla tehtäviin avohakkuihin, jotka eivät millään tavalla tue luonnon monimuotoisuutta vaan päinvastoin, niin se on todella iso lovi koko projektissa.

Tavoitteet kuulostavat hyvältä. Toivottavasti myös konkreettiset teot ja toimet ovat linjassa tämän kanssa, ettei asianhoitaminen jää vaan sanoiksi paperilla. Hämeenlinnassa kaivataan kunnon tekoja ympäristö- ja ilmastokysymyksissä. Toivon, että tämän ohjelman myötä Hämeenlinnassa saataisiin oikeasti edistettyä luontoasioita, sillä ne ovat erittäin tärkeitä. Vähemmän yksipuolista nurmikkoa tienvarsilla, puistoissa ja pihoissa, enemmän monipuolista kasvillisuutta. Ei hakkuita, harvennuksia tai raivauksia vaan monipuolista luontoa. Kannustamista yksityisautoilun vähentämiseen, kestävien elämäntapojen omaksumiseen, kasvipohjaisen ruoan lisäämistä, kulutuksen vähentämistä, uusiutuvien energiamuotojen käyttöönottamista, joukkoliikenteen parantamista. Luonnoksessa mainitut talkoot esim. vieraslajien kytkemiseksi kuulostivat erittäin hyvältä, ja ainakin itse olen innokkaasti tulossa talkoihin vaikka heti!! Kuten todettua, toivon konkreettisiä tekoja. Ilman monipuolista, toimivaa ja tervettä luontoa ei ole mitään. Jollei ilmastokriisiä ja luontokatoa saada merkittävästi estettyä ja hidastettua, ei ole hirveästi toivoa tulevaisuudesta. Mutta ihanaa, että vihdoinkin Hämeenlinnassakin otetaan kantaa näihin kysymyksiin ja laaditaan tällainen suunnitelma - tätä on odotettu kauan! Toivottavasti tämän avulla asioiden tila oikeasti paranee.

Hyvältä kuulostaa - toivottavasti nämä asiat myös toteutuvat käytännön tasolla eikä vain paperilla. Mutta tuohon vieraslajien kitkemiseen voisin vinkata, että Kahtoilammen uimarannalla (pienemmän laiturin lähellä, nurmialueen laidoilla) on aivan todella paljon lupiinia. Ne olisi hyvä saada sieltä kitkettyä esim. talkoilla, jos ei muuten. Ja tilalle voisi kylvää vaikkapa niittykukkien siemeniä tai ainakin istuttaa jotain kasveja, sillä tällä hetkellä se ei kyllä ole kovinkaan luontoystävällinen lyhyeksi ajettuine nurmikkoineen. Toki ymmärrän, että siinä on kiva istua piknikillä, mutta edes jonnekin voisi kylvää kasvillisuutta. Ja tosiaan ne suuret määrät lupiinia pois.

Olen pettynyt siihen, että ohjelmassa tähdätään vain 100 hehtaarin suuruiseen maa- ja metsäalueen suojeluun. Kun kaupungilla on metsää 5800 hehtaaria, niin 100 hehtaaria on todella vähän. Se ei riitä luonnonsuojelualueiden pirstaloitumisen estämiseen. Vieraslajien torjuntaan ei riitä talkoot, joita yhdistykset pitävät. Niihin osallistuu todella vähän väkeä. Tarvittaisiin järeämpiä toimia esim. lupiinin hävittämiseen. Puita tulisi istuttaa lisää asuinalueille ja katujen varsille. Nyt monet asukkaat ovat valittaneet mielivaltaisesta puiden kaadosta kanta-kaupungin alueella. Ilmastomuutoksen takia kuumuus lisääntyy, joten on tärkeää, että tulevaisuudessa ei kaupunkiin jätetä aukioita vaan huolehditaan siitä, että varjoon pääsee kaikkialla. Sama huomioitava asuinalueilla.

VIHERKERTOIMEN KÄYTTÖ KAAVOITUKSESSA JA RAKENNUSLUUVISSA Luonnoksessa on seuraava toimenpide-ehdotus: "Toimenpide 5.3: Tarkastelemme viherkertoimen

käyttömahdollisuuksia kaavoituksessa ja rakennusluvuissa, ja otamme työkalun käyttöön tarkoituksenmukaisesti.” Näkemyksemme mukaan viherkertoimen käyttäminen tulee rajata ruutukaava-alueelle. Viherkertoimen käyttö ruutukaavan ulkopuolella on tarpeetonta, joten nämä resurssit tulisi kohdistaa toisaalle. Hämeenlinnassa 10.4.2025 kaupungin alueen MTK-yhdistykset MTK Hattula-Kalvola MTK Hauho MTK Hämeenlinna MTK Janakkala-Renko MTK Lammi-Tuulos sekä MTK-liitto MTK Häme

Hienoa, että lumossa on toimenpideohjelma ja hienoa, että myös vesistökunnostushankkeet on mainittuna siellä. Voisiko kunta olla vielä aktiivisemmin suunnittelemassa ja rahoittamassa kunnostushankkeita, sillä nykyinen kirjaus mahdollistaa sangen vähäpätöisen yhteistyön hankehakijoiden kanssa? Lisäksi olisi toivottavaa, että vesienhoitotyö kuten tämä lumo-ohjelma päättyisi Hämeenlinnan kuntastrategiaan mainintoina.

Tampereella on Lumo-ohjelmassa jaettu muistaakseni metsät virkistys-, retkeily- suojelu-, talous- ja lähtimetsiin. Retkeily- ja virkistymetsissä ei esim. tehdä avohakkuita. Onko H-linnassa vastaavaa jaottelua metsien välillä käyttötarkoituksen mukaan ja pyrkiikö se metsien monimuotoisuuden kohdalla lisäämään metsissään jatkuvan kasvatuksen hakkuumallia? Ja 100 hehtaaria suojeluun 5200 hehtaaria 10 vuodessa ei ole kovin valtava määrä. Sillä ei luontokatoa pysäytetä. Jos 20 % kaupungin metsistä on hakkuukypsiä, niin eikö niistä löydy enempää luonnolle arvokkaita alueita? Suomessa vanhoissa mersissä elää yli 800 uhanalaista lajia. Miten niiden selviäminen varmistetaan metsä ja hakkuusuunnitelmissa? Muutama lahoppu lisää hehtaareilla ei siihen vielä riitä. Ne tarvitsevat ympärilleen vanhan metsän ekosysteemin.

Tässä kommentteja: 1) Ohjelmassa on paljon toimenpiteitä. Joissakin kohdissa on laitettu kustannuksia, mutta ei kaikissa. On selvää, että myös työaikaa kuluu ja esim. koulutuskin maksaa. Ohjelman kokonaiskustannukset edes suuruusluokan osalta eivät selviä. 2) Erilaisia suojeluohjelmia (luonnonsuojelualueet, Natura, soiden suojelut, rantojen suojeluohjelman) Hämeenlinnassa on useita kymmeniä tuhansia hehtaareita. Siksi on tarpeetonta suojella lisää metsiä. Lisäksi metsän suojelu on ristiriidassa hiilineutraalisuuden kanssa, koska hoitamaton metsä sitoo hiiltä vähemmän kuin hoidettu metsä. 3) Monessa kohtaa puututaan kaavoitukseen, rakentamistapaohjeisiin, kierrätykseen jne. Onko arvioitu kuinka paljon ne tulevat lisäämään rakentamisen kustannuksia? Sillä on vaikutusta siihen haluaako joku rakentaa Hämeenlinnaan vai meneekö muualle. 4) Pitäjissä luontoa on vaikka kuinka paljon. Toimenpiteissä pitäisi huomioida kaupungin erilaisuus. 5) Tässä kommentit kahteen toimenpiteeseen. Moneen muuhunkin olisi tarvetta kommentoida, mutta tila ei riitä. Toimenpide 2.1. Siinä esitetään, että kaupungin maita vaihdettaisiin suojeltaviin maa-alueisiin. Näin ei pidä toimia missään nimessä. Maat pitää vaihtaa hyvillä paikoilla oleviin rakentamiskelpoisiin maa-alueisiin. Näin saadaan houkuttelevia tontteja hyviltä paikoilta. Sitten toimenpide 4.3. Suojavyöhykkeet vesistöjen ympärille. Kategorista suojavyöhykettä ei pidä tehdä, koska myös rannoille halutaan rakentaa. Siitä huolimatta sinne jää ns. vapaata rantaa, joka kyllä riittää monimuotoisuuteen. 6) Ohjelmassa mainitaan vain muutamia uhanalaisia lajeja. Niitäkin voi kritisoida, koska esim. liito-oravia on Suomessa enemmän kuin tamperelaisia. Siis väärässä paikassa. Enkä usko Ilveksenkään olevan kovin uhanalainen, koska kaatolupia myönnetään ja ne tehdään harkitusti. Koko ohjelmasta jää se kuva, että paljon tehdään, mutta ei tiedetä minkä vuoksi. Otetaan lääkettä vaikka ei tiedetä mikä tauti vaivaa. Terveisin xxx

Kaupungin avohakkuut eivät ainakaan tue monimuotoisuutta. Myös hakkuiden teko pesintäaikaan on kyseenalaista. Näiden lopettaminen olisi suuri teko. Metsää ei tarvi hakata paljaaksi.

Kunnianhimoa LS-alueiden määrään. On todella vähän suojella 100 ha metsämaata 10 vuoden aikana! Nyt on suojeltu valtion ja yksityisten alueet mukaan lukien 1,25 %. Edun biodiversiteettistrategian mukaan tiukasti pitäisi suojella 10%. Otetaan tämä tavoite myös HML:lle. Kaupungin pitää kannustaa myös valtiota suojelemaan alueitaan erityisesti Evon alueella. Lumo-ohjelman mukaan Hml:n luontotyypit painottuu metsien hoitoon! Vähäiset luonnontilaiset metsät tulisi suojella heti riittävän kokoisen ympäröivän alueen kera.

Muutama asia kiinnitti huomion: paljon toimenpiteitä, varovaisesti ajateltu rahoitusta. Työ vaatii myös resursseja! HML:n monimuotoista luontoa korostettiin kovin. Kyllä sitä pitää myös suojella enemmän. 1.25 % vasta suojeltu, ja Suomi sitoutunut 1

Ohjelma on hyvä kokonaisuus, joka tulisi saada käytäntöön pian. Erityisen hienoa, että myös rakennettu ympäristö, puut ja niittyistäminen on otettu huomioon. Se vaatii tiedottamista, jotta kuntalaiset ymmärtävät sen tärkeyden, eikä kaikkialla tarvitse leikata nurmikkoo. Mutta suojelluista metsistä meillä on vasta 1,25 % suojeltu, kun EU:n tavoite suojelulle 10 %. Meillä on siihen varaa suojella, kun maaomaisuutta on paljon. Mutta toiminta pitäisi saada nopeasti käyntiin.

Toivoisin, että Aulangon merkitystä virkistysalueena ei unohdeta ja huonokuntoinen sekä liian varjostava puusto kaadetaan pois kulkureittien varrelta.

LUMO-ohjelmassa paljon toimenpiteitä jo ensimmäisille vuosille. Onko resursseja myös toteuttaa? Hinta-arviot vaikuttivat vaatimattomilta. Suojelutavoite on surkean pieni: 100 ha 10 vuoden aikana. Nyt on vasta 1,25 % suojeltu valtion ja yksityisten alueet mukaan lukien. EU-tavoite tiukalle suojelulle 10 %. Kaupungin pitää julkisena toimijana lisätä suojelupinta-alaa paljon! Meillä on siihen varaa, kun maaomaisuutta on paljon. LUMO:n mukaan meillä on pienialaisia luonnontilaisia metsiä. Ne tulisi suojella heti + aluetta niiden ympärillä. Kaupungin pitäisi yhdessä valtion kanssa suojella erityisesti Evon alueen metsiä. Metsäohjelma pitäisi tarkastaa, ettei ole ristiriidassa LUMO-ohjelman kanssa. Soista ojitettu 80 %. Ainakin kaupungin omat suot pitäisi ennallistaa CO₂-päästöjen vähentämiseksi sekä turvepohjaisten metsien ja mahdollisten turvepohjaisten peltomaiden käsittely tehdä niin, että CO₂-päästöjä saadaan vähennettyä. LUMO:ssa mainittu ihmisten kannalta vain viihtyisyys. Myös luonnon terveys- ja hyvinvointivaikutukset pitäisi tunnistaa ja tuoda esiin luonnon merkitys myös sitä kautta mm. talouteen. Ohjelmassa t

Ohjelmassa on hyvin nostettu arvokkaimpia luontokohteita ja biotooppeja sekä laadittu monipuolinen keinovalikoima luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi. On huolehdittava, että toteutukseen varataan riittävät resurssit. Hyvä, että lähdetään liikkeelle nykytilanteen selvityksillä. Niiden hinta-arviot vaikuttavat kuitenkin alimitoitetuilta. Sama pätee suojelutavoitteisiin. Ne ovat kaukana kansallisista ja kansainvälisistä tavoitetasoista. Kaupungin julkisena toimijana tulisi toimia esimerkiksi luonnonsuojelussa. Tärkeää olisi suojella pian mahdollisimman suuri osa jäljellä olevista pienialaisista luonnontilaista metsistä, ehdottomasti jäljellä olevat lehdot ja lehtokorvet, lähdepurot, monet puronvarret ja kosteikot, harjuriinteet ja supat, laajasti perinnemaisemia ja vanhoja kyläympäristöjä. Erityisen paljon suojelunarvoisia metsiä on Evon valtionpuiston alueella. Paksuturpeisissa metsissä ja ojitetuilla metsää kasvavilla soilla tulisi pyrkiä nostamaan pohjaveden pintaa, jotta turpeen hajoaminen ja sen myötä ravinteiden huuhtoutuminen ja ilmastopäästöjen syntyminen vähenisivät. Usein pohjaveden pintaa voitaisiin nostaa esim. ojiin tehtävien säätöpatojen avulla haittaamatta puuston kasvua. Ojitettuja soita olisi syytä myös ennallistaa. Uusien ojien kaivusta tulisi pääsääntöisesti luopua. Pienvesien rehevöitymistä, liettymistä ja metsäpohjan CO₂-päästöjä edellä mainitut toimenpiteet vähentäisivät nopeasti. Vesistöjäamme rehevöittävästä hajakuormituksesta suuri osa aiheutuu nimenomaan turvemaiden ojituksista, kuten myös vesiemme tummumisen trendi, joka heikentää vesien tuottavuutta ja monimuotoisuutta. Tämä ojitusasia olisi syytä ottaa huomioon sekä Lumo-ohjelmassa että kaupungin metsäohjelmassa. On ilahduttavaa, että Lumo-ohjelmassa on kiinnitetty paljon huomiota kaupunkiluonnon monimuotoisuuden lisäämiseen. Keskeistä olisi mm. lisätä niittyjäisiä biotooppeja nurmikoiden sijalle siellä, missä leikatulle nurmelle ei ole todellista tarvetta.

Hei, olen järkyttynyt siitä, miten olemattomat suojelutavoitteet LUMOon on kirjattu. Valosaasteettomat alueet ovat yhä harvinaisempia ja niiden arvo tulisi huomioida ja ne tulee ehdottomasti suojella. Samoin hiljaiset alueet ovat todellinen Hämeen aarre ja niiden arvo täytyy tunnustaa ja ne tulee suojella. Nämä edellä mainitut ovat jo maakuntatasolla huomioitu joten ne tulee ehdottomasti huomioida myös LUMOSSA. Todella hienoa on puolestaan se, mikäli LUMO ulottuu aina kaavoitukseen asti.

Hienoja tavoitteita, jospa ne vain huomioitaisiin kaikilla päätöksenteon tasoilla. Toivoisin enemmän metsää suojeluun. Ei tuulivoimaloita natura-alueen läheisyyteen, suojellaan hiljaisia ja valosaasteettomia alueita.

On hienoa, että Hämeenlinnan kaupunki on lähtenyt valmistelemaan kaupungin LUMO-ohjelmaa. Oikeilla toimilla ja tavoitteilla kaupungissa voidaan varmasti parantaa monien elinympäristöjen monimuotoisuutta. Lähtökohtaisesti tavoitteet ovat hyviä mutta tavoitteen 3 rajaus koskemaan erityisesti (vain?) rakennettua ympäristöä ihmetyttää. Kaupungin omistamasta maasta lähes 80 % on metsää ja on selvää, että juuri toimet omistamisissaan metsissä vaikuttavat merkittävältä osin kaupungin monimuotoisuuden tilaan ja kehitykseen. Ohjelmassa tulisi selkeämmin mainita tavoitteet metsien osalta eikä vain viitata kaupungin metsäohjelmaan. Oikeasti monimuotoisuuden kannalta kestävä metsätalous edellyttää mm. riittävää suojelua (min10%), riittävää peitteellistä metsänkasvatusta, riittävää määrää eläviä säästöpuita (min 20/ha) ja monirakenteista lahoppuujatkumoa. Nopean lukemisen perusteella nykyinen metsäsuunnitelma voisi mahdollistaa oikeasti kestävä metsätalouden muttei välttämättä takaa sitä. PEFC tai FSC eivät takaa ekologisesti kestävä metsänhoitoa, mistä osoituksena jatkuva metsäluonnon monimuotoisuuden väheneminen laajasta metsien sertifiointista huolimatta. yst terv xxx

Suojelutavoitetta tulisi kasvattaa.

Miksi Hml:n kaupungissa kukaan ei kiinnitä huomiota kirjanpajan tuhoihin. Ahvenistolla ja Aulangolla ei ole parin vuoden päästä pystyssä yhtään vanhaa kuusta, kun sekä tyvilaho että kuoriaiset tuhoavat metsät. Ulkoilu ja liikkuminen alueilla on koko ajan vaarallisempaa. Asialle on vaikea tehdä paljoakaan, etenkin juurikäävälle, mutta erikoista on, ettei esimerkiksi kaupungin metsäohjelmassa asiaa käsitellä lainkaan. Muutenkin metsäohjelma on kuin koululaisen wikipediasta kopioima esitelmä. Monimuotoisuuden kannalta kaupunki voisi toimia suunnannäyttäjänä siinä asiassa, että yöaikaan valoja poltettaisiin mahdollisimman vähän esimerkiksi kuntoradoilla ym. metsäreunoissa.

Hei, olen kulkenut alueen metsissä, soilla ja vesistöissä pikkupojasta alkaen aina 70-luvun puolivälistä tähän päivään ja nähnyt, miten lyhytnäköisen taloudellisen tai poliittisen hyödyn, itsekään omistamisenhalun tai silkan tietämättömyyden seurauksena on tuhottu valtava määrä korvaamattomia ja ainutlaatuisia luontoalueita ja eliöstöä. Siksi tervehdin ilolla tällaista ohjelmaa, joka pyrkii säilyttämään edes pieniä palasia hämäläistä luontoa tuleville sukupolville. Samaan aikaan pidän ohjelman tavoitteita turhan varovaisina ja vaatimattomina. Suojelualueiden määrää tulisi kasvattaa ja ennallistamiseen panostaa enemmän ja pidemmällä aikajänteellä. Puhtaat vesistöt, monimuotoinen ja rikas luonto sekä kulttuuristen perinnemaisemien vaaliminen esim historiallisen Hämeen härkätien varrella ovat asioita, joihin Hämeenlinnan kannattaa ehdottomasti panostaa. Se on pitkällä aikavälillä tarkasteltuna paitsi eettisesti kestävä valinta niin myös merkittävä valttikortti kaupungin ja alueen imagon ja elinvoimaisuuden kannalta. Oma työni on Helsingissä, mutta olen valinnut jäädä asumaan Hämeenlinnaan, koska arvostan luonnon läheisyyttä ja rauhaa enemmän kuin lyhyttä työmatkaa. Ja minun tavallani ajattelevia on nykyään yhä entistä enemmän. Jos huolehdimme alueen luonnosta ja tuomme sitä esiin paitsi puheissa, niin myös teoissa, niin uskon, että se houkuttelee tänne myös uusia asukkaita läheisistä isoista kaupungeista kuten Tampereelta ja Helsingistä.

Toivon, että otetaan lähiluonto-termi mikrotasollakin tarkasteluun ja turvataan mm. rantojen ja taajamien väliset kaavillisuusvyöhykkeet tulevaisuuden tulvien / metsäpalojen / tulvien torjuntaa tehostamaan. Ekokatastrofin uhkakaupungissakin voidaan helposti joskus torjua, kun siihen on etukäteen varauduttu. Kiitos.

Hei, alkuun toteaisin että tällainen yhden rivin kokoinen ja vain 2000 merkin mittainen kommentointimahdollisuus on erittäin huono. Se antaa epämiellyttävän mielikuvan halukkuudesta vastaanottaa rakentavia ja perusteltuja kommentteja ohjelmanluonnokseen. Yleisesti ottaen sanoisin että on hienoa, kun kaupunki lähtee kuitenkin toteuttamaan LUMO-ohjelmaa. Luonnoksen alussa kuvataan hyvin suuret raamit siitä, minkä vuoksi ollaan nyt tässä tilanteessa jossa LUMO-ohjelman laatiminen on luonnon monimuotoisuuden kannalta välttämätöntä. Ihmistöiminta on liian

laajaa ja intensiivistä. Kuitenkin sitten toimenpidevalikoimaa selatessa tuntuu, ettei luonnos vastaa esitettyihin haasteisiin lainkaan riittävästi eikä pysty tarjoamaan konkreettisia ratkaisuja vaadittavassa aikaikkunassa. Kunnianhimo puuttuu, fiilis lätsähtää. Ei kai taustalla ole poliittista tai viranhaltijoiden ohjausta siitä, että liikaa ei saa lupailta? Sellainen on nimittäin ikävän yleistä. Ainakaan metsäpuolen ei tule antaa sanella tällaisia asioita, vaan metsien käytön tulee olla LUMOLle alisteinen. Aluksi on useita vuosia pelkkiä selvityksiä, kuvauksia ja erilaista laadintaa. Paperinpyöritystä. On tietysti tärkeää että tietopohja on olemassa, mutta ei voi viedä viittä vuotta saada asioita konkreettisesti aikaan. Hyönteishotellien kaltaisilla pikkuasioilla monimuotoisuusasiaa ei ratkaista, vaikka ihan kivoja symboleita nekin on, mutta hyönteisetkin tykkäävät enemmän niille ominaisista elinympäristöistä. Varmasti arvokkaista luontokohteista on riittävästi tietoa jo nyt, kuten dokumentin kartoissa kuvataankin. Niitä voitaisi säästää ja ennallistaa samantien. Sadan hehtaarin metsien lisäsuojelu kymmenessä vuodessa ei riitä, koska kunnan metsäomaisuus onniin suuri, ja kunnan pinta-ala erittäin laaja. Yksityisomisteisissa metsissä suojelutilanne on hankalampi, joten julkisomisteisilla tahoilla on velvollisuus suojella prosentuaalisesti selvästi enemmän kuin 10%. Muutoin Suomen velvoitteet eivät täyty mitenkään.

Ohjelmassa mainittu 100 ha suojeltua metsää 10 vuodessa kuulostaa aika pieneltä määrältä. Monet metsäluontotyytit ovat jo uhanalaisia. Vieraslajien torjuntaan pitäisi ohjelmassa kiinnittää enemmän huomiota, samoin muovisaasteen leviämiseen pienvesiin, pohjaveteen ja maaperään.

Sähköpostitse vastaanotetut kommentit ja mielipiteet (4 kpl):

Huomioita LUMO-ohjelmaluonnoksesta:

Ruusuja:

1. On todella hyvä, että Hämeenlinna on lähtenyt toteuttamaan LUMOa. Tässä on erityisen hyvä mahdollisuus kaupungin sisäisten toimijoiden lisäksi myös osallistaa asukkaita, yhdistyksiä ja muita tahoja, sekä lisätä yleistä luontotietoutta ja –keskustelua monimuotoisuusteeman ympärillä.
2. Toimien ulottaminen syvästi myös kaavoitukseen ja kaupunkisuunnitteluun on erittäin tärkeää, koska kaava mahdollistaa tai on mahdollistamatta mm. maankäytön muutoksia, ja se ohjaa mitä Hämeenlinnan alueen luonnolle tehdään tai ollaan tekemättä. Kaikki lähtee kaavasta, niin ”hyvässä kuin pahassa”. Tällainen kaavoitukseen asti ulottuva, luontomyönteisiä päätöksiä ohjaava ”työkalu” on mielestäni puuttunut, tai siihen ei ole ollut yhtenäistä linjaa. Jos LUMO pystyy luomaan järkevät suuntaviivat joilla luonto huomioidaan myös kaavoituksessa entistä paremmin, se on ehdottomasti positiivinen asia!
3. On ilahduttavaa, että luontotietoutta pyritään lisäämään mm. lajikartoituksilla ja tunnistamalla sekä merkitsemällä tärkeitä luontoalueita. Karttojen saattaminen ajan tasalle ja tiedon vieminen paikkatietojärjestelmiin on hyvä juttu. Kansalaishavainnoinnin tärkeyttä ei voi liikaa korostaa. Vapaaehtoisia on nyt jo paljon, ja tietouden lisääntyessä vielä enemmän (esim 100 lajia haasteet, kevätseuranta, pihabongaus..) ja liki kaikilla on mahdollisuus esimerkiksi valokuvata ja merkitä havaintoja nettiin. Paikalliset menevät niihinkin paikkoihin, joihin varsinaisessa kartoitustyössä ei välttämättä ehdittäisi tai osattaisi edes mennä. Paikallisilla on myös paljon tietoa esimerkiksi merkitsemättömistä lähteistä, vanhan metsän kohteista ym. ja heidän tietonsa voidaan joissain tapauksissa linkittää kulttuurihistoriaan (esim. tervanpoltto) tai lajiston kannalta tärkeisiin tapahtumiin kuten metsäpaloihin (palokannot ja niiden lajisto).
4. On hienoa, että vieraslajien torjunta on otettu LUMO-ohjelman listalle ja siihen on varattu myös rahaa.
5. Rakennusmateriaalien kierrätyksen tehostaminen ja kierrätysmateriaalien käytön lisääminen ovat hyviä tavoitteita. Rakennusalan päästöt ja jätekuormitus ovat varsin suuria.

6. Ekologisten yhteyksien tunnistaminen, ajantasaistaminen, parantaminen ja selvittäminen ovat ehdottoman tärkeitä tavoitteita.

Risuja:

1. LUMO-kyselyssä ihmiset toivoivat suojelua – nyt sitä suunnitellaan toteutettavan vain 100ha kymmenen vuoden aikana. Tavoite on Hämeenlinnan kaupungin metsäomistukseen (liki 6000 ha, jos turvemaat lasketaan mukaan) nähden onnettoman pieni. Parempi suojelutavoite olisi vuosittainen 100ha suojelu kymmenen vuoden ajan, tai jokin prosentuaalinen osuus metsäpinta-alasta. Hämeenlinna pystyy kyllä huomattavasti parempaan!

2. LUMO keskittyy kaupunkiluontoon, mutta meillä täällä maaseudulla on myös lähiluontoa, jonka hyvinvointia toivomme lisättävän. Myös ekologiset yhteydet löytyvät pitkälti taajamametsien ulkopuolisilta alueilta. Vastauksia kyselyyn on ehkä saatu enemmän kaupungista, mutta maaseudun asukkaiden ja kesäasukkaiden huoli ja ärtymys ympäristön tilan heikkenemisestä, hakkuista, energiahankkeista yms. on myös todella konkreettinen. Kyselyssäkin nousi voimakkaasti esille ihmisten huoli esimerkiksi Isosaaren tuulivoimahankkeesta. Maaseudulla toimivia paikallisyhteisöjä ja kyläyhdistyksiä voisi osallistaa esimerkiksi kansalaishavainnointiin, arvokkaiden luontokohteiden tunnistamiseen ja ilmoittamiseen ja muuhun luontotyöhön. Yhteistyötä voisi tehdä kattojärjestöjen, esimerkiksi Maa- ja kotitalousnaisten, Marttojen, 4H:n, partiolaisten tai Hämeen Kylien kanssa. Älkää hyvät päätöksentekijät unohtako maaseudun luontoa!

3. Ohjelmaluonnoksessa näkökulma on paikoin valitettavan ihmiskeskeinen. Luonnolla tulee olla itseisarvo, ja jos sitä ei tunnisteta monimuotoisuusohjelmassa, niin missä sitten? Esimerkiksi tämä lainaus pisti silmään: "Kuntalaiset voivat nauttia monista hyödyistä, joita luonto tarjoaa, ja siksi sen suojelemiseen ja edistämiseen kannattaa panostaa". Herää kysymys miksi vain ihmisen hyödyn takia, eikä luonto ja muut lajit itsessään ole suojelemisen arvoisia?

4. Natura-alueet Seitsemänlamminsuo-Korpilamminsuu ja Heinisuo mainitaan arvokkaina alueina. Molempien viereen joko jo suunnitellaan tai on Hämeen Liiton selvityksessä alustavasti tunnistettu tuulivoimapotentiaalinen alue. Mikäli LUMO-ohjelmassa halutaan esimerkiksi turvata näitä monimuotoisuudelle tärkeitä luontoarvoalueita, tulee sen huomioida myös tämänkaltaisten hankkeiden olemassaolo tai niiden mahdollistamiseen pyrkivät tahot ja asiakirjat.

On turha puhua luontoarvoalueista ja suojelualueista, jos samaan aikaan teollisuushankkeille pedataan mahdollisuuksia tulla alueille, romuttaa niiden luontoarvot ja muuttaa ne rakennetuiksi teollisuusalueiksi. Hämeenlinnan tulee linjata, ettei energiahankkeita tai muuta ympäristön kannalta tuhoisaa toimintaa sijoiteta tärkeille luontoarvoalueille, niiden läheisyyteen eikä ylipäänsä metsäisiin ympäristöihin niiden luonnolle haitallisten ja elinympäristöjä pirstovien vaikutusten vuoksi.

Energiahankkeille on parempiakin paikkoja. Esimerkiksi hajautetummin ja pienemmässä mittakaavassa teollisuus- ja varastoalueiden laitamille, valtaväylien läheisyyteen ym. paikkoihin, joissa on jo valmiiksi melua, valoa ja infraa.

5. Mitä tarkoittaa "kaupungin luontotyö painottuu metsien hoitoon"? Talousmetsien hoitoa? Tämä kohta tekstistä jäi epäselväksi.

6. LUMO-luonnos sisältää mittavan määrän selvittämistä, yhteistyökuvioiden rakentelua, valmistelua, järjestelmien yhteensovittamista ja muuta melko abstraktia tietotyötä. Konkreettiset toimet vaikuttavat jäävän sivuosaan. Jos vuonna 2035 ollaan siinä pisteessä, että vähän on saatu

ajatusta alkuun, mutta mitään kovin konkreettista ei olla tehty, on menetetty kymmenen vuotta tärkeää aikaa.

Esimerkiksi ennallistamisasetuksessa vaaditaan huomattavia toimia jo vuoteen 2030 mennessä, ja LUMO-ohjelman toimilla se ei tule lähellekään toteutumaan. Samoin on turha pyöritellä, mitä voisi ehkä joskus suojella: suojelunarvoisten kohteiden tunnistaminen on helppoa, vaikka ei olisi huippuluokan asiantuntija. Esimerkiksi METSO-kriteerit antavat jo osviittaa vähemmän luontoa tuntevallekin.

Kohteiden tunnistamiseen voisi jälleen pyytää paikallisilta apua, ja suojeluun tulisi kelpuuttaa sellaisetkin alueet, jotka toimivat varsinaisten arvokohteiden liitännäisalueina ja ekologisina yhteyksinä, vaikka ne eivät vielä olisi luontoarvoiltaan kovin arvokkaita. Rohkeasti vaan tekemään konkreettista suojelua himmailun sijaan, siinä ei todellakaan menetä mitään, ja jokainen lisähehtaari on tarpeen. Kaupunki pystyy sillä kuuluisalla esimerkillään näyttämään mallia, ja moni yksityinenkin voisi lähteä suojelemaan esimerkiksi suojelualueiden lähellä sijaitsevia omia alueitaan liitännäisalueiksi.

7. Metsien reunavaikutuksen (paahde, kuivuminen ym.) estämiseen on käytettävä paljon panoksia, koska riski reunavaikutukseen nykyisinä kuivina kesinä ja myrskytuulien lisääntymisen myötä on todella suuri. Samalla voidaan ehkäistä hakkuuaukkojen ekologisia yhteyksiä katkaiseva vaikutus, esimerkiksi töyhtötiainen on laji, joka ei ylitä aukeita lainkaan.

8. Kesäaikaiset hakkuut lintujen pesimäaikaan tulee suoraan kieltää, ei vain "painottaa" ettei niitä tulisi tehdä. On turha yrittää suojella metsälintulajistoa, jos samaan aikaan on täysin ok tuhota niiden elinympäristöt ja pesinnät.

9. Jatkuvapeitteistä metsän kasvatusta tulee kaikin keinoin edistää.

10. Kaupungin tulisi selvittää mahdollisuudet tienpenkereiden niittoajankohdan myöhäistämiseen haja-asutusalueilla, kuitenkin vieraslajien tehokkaan torjunnan puitteissa. Nykyisellään tämä ei toteudu: lupiini ehtii kukkia ja tehdä usein siemenetkin valmiiksi ennen niittoa. Niitto tapahtuu kuitenkin piennarlajien parhaaseen kukinta-aikaan, ennen kuin ne puolestaan ehtivät siementää. Pientareet ovat monien niittykasvilajien viimeisiä mahdollisia kasvupaikkoja. Lupiinia jää niitoissa usein vielä kauemmaksi pientareelle, varsinaisen leikkuuleveyden ulkopuolelle.

11. Tarvitaanko rakentamiseen ja viheraluesuunnitteluun soveltuvan paikallisen kasvillisuuden selvittämiseen ja listaamiseen todella 15 000 euroa? Eikö ennemmin voisi kohdentaa nämä rahat vaikkapa ennallistamiseen, ja hyödyntää jo olemassa olevaa tietoa esim. Viherympäristöliitolta, paikallisista luontoselvityksistä, lajitietokeskuksen portaalista ja luontoharrastajien keräämästä tiedosta? Puutarhuritkin osaavat kertoa kaupunkirakentamiseen sopivista kotimaisista ja paikallisista kasvilajeista.

12. Lintuturvallinen rakentaminen on jätetty LUMO-ohjelman ulkopuolelle, vaikka se on keskeinen osa kaupunkirakennetoimialaa. Tämä on erittäin suuri puute. Esimerkiksi Helsinki on reagoinut asiaan, miksi ei Hämeenlinna?

13. Ekologisen kompensaation linjaukset täytyy suunnitella huolellisesti, ja niissä tulee välttää viherpesua. Ei pidä tyytyä esimerkiksi siihen, että energiahanketyhtiöt hävittävät merkittäviä luontoarvoja ja monimuotoisuutta sisältäviä alueita muuttaen ne teollisuusalueiksi, ja istuttavat puita hakkuuaukolle johonkin päin maailmaa, jossa luontoarvoja ei ole. Paikallista monimuotoisuutta ja lajistoa ei missään tapauksessa tule hävittää hiilensidonnän ja uusiutuvan energiantuotannon nimissä. Energiantuotantoa ja hiilensidontaa ei ylipäänsä voi toteuttaa erillään monimuotoisuuden suojelemisesta ja luontokadon estämisestä, vaan niiden täytyy toteutua samanaikaisesti sulkematta toisiaan pois.

14. Ohjelmaluonnoksen alussa luetellut kansainväliset ja kansalliset tavoitteet eivät tule lähellekään täyttymään Hämeenlinnan osalta luonnoksessa esitetyin keinoin. Ei voida "odotella ja katsella" vuoteen 2035, josko sitten aletaan tehdä enemmän jotakin

Konkreettista.

15. Hämeenlinnan kaupungin tulee laittaa tiedot metsäomistuksistaan ja metsäsuunnitelmistaan julkisiksi, ja varustaa sivunsa asiallisin kartoin ko.alueista. Se, että asukas joutuu erikseen pyytämään karttoja sotii avoimuusperiaatetta ja uskottavan luontotoimijan roolia vastaan. Useat kaupungit ovat asettaneet kartat helposti saataville ja pyrkivät avoimuuteen.

16. Kaupungin tulee käyttää jatkossa parempaa palautekanavaa kuin 2000 merkin viestilaatikko nettisivulla. 67 sivua sisältävän, kymmeneksi vuodeksi suunnitellun, erittäin isoja kokonaisuuksia käsittelevän asiakirjan palautteiden antamiseksi se on riittämätön. Myös palauteajan tulee olla pidempi, jotta asukkaat ehtivät tutustua asiakirjaan ja pohtia kommenttejaan. Palautteen tulee olla jokaisen luettavissa, myös myöhemmin.

17. Valosaasteen hallintaan tulee kiinnittää erityisen paljon huomiota. Pimeiden ja hiljaisten alueiden ajantasastaaminen ja merkitseminen kartalle tukisi tavoitetta, ja myös kannustaisi paikallisia asukkaita välttämään turhaa valojen käyttöä. Lisäksi syrjäisempien kyläkeskusten katuvalojen käyttöä tulisi tarkastella uudelleen: ihmiset eivät liiku jalan tai pyörällä pimeässä, useilla on liiketunnistinvalot omassa pihassa, katuvalot palavat turhaan öisin.

Nyt esimerkiksi kaupunki on asentanut sivukylille hyvää tarkoittaen led-katuvaloja, joiden teho on huomattava, vaikka ne olisikin ohjelmoitu hiukan himmenemään. Valaisimia on sijoitettu esimerkiksi hyönteisille tärkeille kohteille, kuten joen kohdalle, jossa ne häiritsevät hyönteisten lisääntymistä ja saalistusta. Annettaessa kaupungille palautetta sokaisevan kirkkaasta katuvalaistuksesta, vastauksena oli, että ne ovat säädetty, himmennettävät ja kaikin puolin hyvät. Kysyttäessä kahteen kertaan oletteko käyneet toteamassa asiaa paikan päällä, ei kysymykseen saatu vastausta.

Asiassa luotetaan liikaa siihen mitä paperilla / tietokoneen näytöllä lukee, se miltä valot käytännössä näyttävät ja ihmisten antama palaute jätetään huomiotta. Ehdotettaessa, että valoja ei pidettäisi lainkaan päällä hyönteisten aktiivisena aikana keväällä, kesällä ja alkusyksyllä, koska ne ovat muutenkin valoisia vuodenaikoja, sitä ei otettu ollenkaan

Vaihtoehdoksi. On turha tehdä hienoja systeemejä, jos niiden käyttöä ja toteutusta ei valvota, tai ihmisiä jotka valojen vaikutuspiirissä elävät ei kuunnella. Pitää miettiä, missä valoja oikeasti tarvitaan, ja mihin niitä ylipäänsä halutaan. Tuolla nuo kalliit katuvalot siis edelleen loimottavat keskellä yötä tyhjille teille, ja kohta taas hyönteiset liikkuvat aktiivisimmillaan.

18. LUMO-ohjelman tulee olla enemmän konkreettisia toimia sisältävä, oikeasti uskottava ja kunnianhimoinen ohjelma, jota voidaan toteuttaa rohkeasti ja ylpeydellä. Nyt luonnos uhkaa jäädä "hyväksi paperiksi", jossa pyrkimys on oikeansuuntainen, mutta ei oikeasti vaikuta siltä että todella tehdään riittävästi. Ihmiset haluavat kyselyn perusteella esimerkiksi suojelua – miksi sitä ei tehdä, vaikka edellytyksiä kaupungin merkittävän metsäomistuksenkin puolesta olisi?

Mielipide Hämeenlinnan kaupungin LUMO-ohjelmasta

Ina Rosberg
aluesihtööri, Etelä-Hämeen luonnonsuojelupiiri
p. 0505768953
ina.rosberg@sll.fi

Luonnon monimuotoisuusohjelman laatiminen Hämeenlinnaan on kiitettävä teko. Haluamme nostaa esiin seuraavia asioita:

Ohjelmadokumentti oli erityisen hyvin pohjustettu kokoamalla yhteen kansainvälisten ja kansallisten sitoumusten sekä lainsäädännön vaatimukset. Kaupungin organisaation sitouttaminen lumo-ohjelmaan ja lumo-tavoitteiden läpileikkaavuus ovat erittäin hyviä tavoitteita. Kiitämme kaupunkirakennetoimialan ja sen tehtävien kuvailusta.

Lumo-visio ja päämäärät ovat hyvät. Kuitenkin visiota voitaisiin alkaa toteuttaa nopeammin ja määrätietoisemmin. Lumo-ohjelma voisi olla konkreettisten toimenpiteiden osalta kunnianhimoisempi.

Varovaisuus näkyy sanavalinnoissa. Esimerkiksi vision 3. päämäärässä: "Luonnon monimuotoisuuden huomioiminen ja lisäämisen edistäminen sisältyy laajasti kaupunkirakenteen toimialan toimintaan vuoteen 2035 mennessä" voisi sanoa suoraan, että tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden lisääminen. Useat dokumentin alussa luetellut kansainväliset sitoumukset edellyttävät toimenpiteitä jo vuoteen 2030 mennessä.

Lumo-ohjelman kommentointi 2000 merkin rajoitteella on mahdotonta.

Kommentteja toimepiteittäin:

1.1 Tavoite luontotiedon ja sen saavutettavuuden lisäämisestä on hyvä, mutta kohta on paikoin epäselvästi muotoiltu. Tavoitteeseen tulisi lisätä selkeästi, että konsulttien tekemien luontoselvitysten tulokset olisi vietävä esim. Suomen lajitietokeskuksen aineistoihin, jotta kaavoituksen tueksi tehtyjen luontoselvitysten tiedot tulevat julkisesti näkyviin. Nyt paljon käytännönläheistä luontotietoa jää saavuttamattomiin yksittäisten hankkeiden liiteaineistoihin. (Kohdassa ehkä kuvattiin tällaista toimintatapaa, mutta tekstistä ei aivan saanut selkoa.)

1.5. Erittäin hyvä tavoite!

2.1 Tavoitteen tulee olla kunnianhimoisempi. Metsien suojelun lisäämistä puoltaa biodiversiteettistrategia.

100 hehtaarin suojelu tulee suoraan Hämeenlinnan metsäohjelmasta. Metsäohjelmaan merkitty 300ha lisäsuojelu "pidemmällä aikavälillä" on tavoitteena hämäinen, varsinkin kun metsäohjelman varsinaista ohjelmakautta ei ole määritetty. 300 hehtaarin lisäsuojelu voisi hyvin olla LUMO-ohjelman tavoite.

Hämeenlinnan metsien osalta biodiversiteettistrategian 10% tiukan suojelun tavoite on saavutettu, jolloin voidaan rohkeasti suunnata kohti 30% suojelutavoitetta. Biodiversiteettistrategian

tavoitteena on luontokadon pysäyttäminen vuoteen 2030 mennessä ja Suomessa metsäluonto on uhanalaisinta. Tavoitteen kanssa ei siis ole syytä hidastella.

Biodiversitettistrategian 30% suojelutavoite, josta 10% tiukasti, koskee toki myös muita kuin metsäelinympäristöjä. Hämeenlinnan omistamasta maa- ja vesialueesta tulisi silloin suojella 2260 hehtaaria, siis noin kymmenkertaisesti nykyisten suojelualueiden määrä (268ha). Tosin metsäohjelmassa on mainittu, että Hämeenlinna on suojellut 600ha metsiä. Kuinka paljon on todellisuudessa jo suojeltu?

2.3 Lumo-ohjelmassa tulisi yksiselitteisesti kieltää hakkuut lintujen pesimäaikaan.

2.5 Ennallistamisasetuksen tavoitteena on, että 20 % heikossa kunnossa olevista elinympäristöistä on ennallistuksen piirissä vuonna 2030. Voisiko Hämeenlinnan ennallistuskohteista olla jokin määrällinen tavoite?

3.1-3.2, 3.4 Ajatuksia niittyjen lisäämisestä ja viheralueiden kunnossapidosta. Olisiko mahdollista määritellä prosenttiosuustavoite hoidettujen nurmikoiden muuttamisesta niityiksi? Niityttämistä voidaan alkaa tehdä jo tällä kasvukaudella. Kunnossapidossa olisi tärkeää huomioida niittojen oikea-aikaisuus: lupiinia voidaan torjua niittämällä kukinta-aikaan, kotimaisten kukkien taas tulisi antaa siementää rauhassa.

Tamperella toimiva Villi Vyöhyke ry toteuttaa niittyjen lisäämistä ja ennallistamista paikallisen siemenpankin ja lähialueilta kerättyjen luonnonkasvien siementen avulla. Vastaavalla toiminnalla voisi olla paljon potentiaalia Hämeenlinnassa.

3.3 Vesilintujen elinoloja helpottamaan voitaisiin toteuttaa tekosaari pesimäpaikaksi Vanajavedelle keskustan tuntumaan, vrt. Lahden sataman loppikolonia aallonmurtajalla. Tekosaarella ja oikea-aikaisella hätistelyllä voitaisiin torjua loppien pesintää keskustan katoilla.

3.7 Lahopuun lisääminen kaupunkimetsissä voidaan toteuttaa helposti siten, että kaadettuja riskipuita ei viedä pois. Metsäohjelmassa on tavoitteena mainittu, että lahopuun määrää lisätään metsissä aktiivisesti. Virkistysmetsissä hoitohakkuiden tuloksena syntynyt puu pitäisi jättää lahopuiksi. Ylipäänsä hoitohakkuita virkistysmetsissä tulisi välttää ja antaa virkistysmetsien ennallistua kohti luonnontilaa.

5.3. Hyvä!

5.5 Hyvä! Katupuut tulee säästää ja suojata rakentamisessa ja remontoinnissa. Kaupunkipuille tulee määritellä taloudellinen korvausarvo, jos puu vahingoittuu tai tuhoutuu esim. rakennushankkeen huolimattomuuden seurauksena. Mallia puiden taloudellisen arvon laskemiselle saa esim. LUKEn iTree-tutkimuksesta.

5.6. Hyvä! Kunnan tasolla olisi päivitettävä pimeiden ja hiljaisten alueiden selvitys.

6.2. Viherrakenne on yhteydessä arjen liikkumisen väyliin. Turvalliset kevyen liikenteen ympäristöt asuinalueiden, koulujen ja päiväkotien välillä toteutuvat mukavasti ja viihtyisästi luonnonympäristöjen välityksellä. Maisema-arkkitehti Varpu Mikola on esittänyt ajatuksen ”jätski-indikaattorista”: uskaltaako lapsen päästää hakemaan yksin kaupasta jätskipuikon? Millaisessa kaupunkiympäristössä tämä toteutuu?

MIELIPIDE 14.4.2025

Hämeenlinnan kaupunki hameenlinnan.kaupunki@hameenlinna.fi

VARATTU TILaisuus MIELIPITEEN ESITTÄMISEEN

Hämeenlinnan kaupunki on asettanut luonnon monimuotoisuusohjelmansa (LUMO-ohjelma) 2025–2035 ensimmäisen luonnoksen nähtäville 25.3.–14.4.2025 ja varannut asukkaille, sidosryhmille, päättäjille ja asiantuntijoille tilaisuuden esittää mielipiteensä ohjelmaluonnoksesta viimeistään 14.4.2025.

<https://www.hameenlinna.fi/asuminen-ja-ymparisto/ymparisto/ympariston-tilan-seuranta/luonnon-monimuotoisuus/luonnon-monimuotoisuusohjelma/>?

MIELIPITEEN ESITTÄJÄ

Hämeenlinnan seudun luonnonsuojeluyhdistys ry (myöhemmin myös *yhdistys*)
hameenlinnanseutu@sll.fi

MIELIPIDE

Mielipide pähkinänkuoressa

Yhdistys kiittää kaupunkia sen tähänastisesta työstä Hämeenlinnan luonnon monimuotoisuuden hyväksi sekä LUMO-ohjelman laatimishankkeesta ja pitää luonnoksen visiota onnistuneena. Yhdistys pitää ohjelman mukaisia toimia selvästi riittämättöminä ohjelman tavoitteiden saavuttamiseen. Näillä keinoilla kaupungista ei tule sitä esimerkin näyttäjää, joka se luonnoksen mukaan haluaa olla. Yhdistys kannustaa kaupunkia mitoittamaan ohjelman mukaiset toimenpiteet siten, että voidaan perustellusti olettaa, että niillä ohjelman tavoitteet ja visio saavutetaan.

Vuorovaikutusmenettely ohjelmaa valmisteltaessa

Yhdistys pitää hyvänä sitä, että LUMO-ohjelmaan on otettu laajasti kommentointia ennen ohjelman laatimista ja sen luonnoksen aikana. Yhdistys paheksuu kaupungin valitseman osallistamis- ja vuorovaikutusmenettelyn puutteita ja toteaa, että tällainen menettely tuskin täyttää hyvän hallinnon kuten hallintolain 7 §:n mukaisen palveluperiaatteen vaatimuksia.

Ilmoitusta LUMO-ohjelmaluonnoksen nähtäville asettamisesta ei yhdistyksen käsityksen mukaan ole julkaistu kaupungin *Kuulutukset ja ilmoitukset* -sivulla, vaan vain luonnon monimuotoisuutta koskevalla sisältösivulla, josta sen harva löytää. Mielipiteiden esittämiselle varattu aika, 3 viikkoa, on myös lyhyt, kun ohjelma-aika käsittää 10 vuotta.

LUMO-ohjelman luonnoksen kommentointiin Hämeenlinnan verkkosivuilla varattu tekstikenttä soveltuu erittäin huonosti kommentin kirjoittamiseen. Saatavilla on vain yksi kapea ja lyhyt tekstikenttä, jonka näkyvään osaan mahtuu 217 merkkiä. Sallitun merkkimäärän ollessa 2000 merkkiä on kommentin kirjoittaminen kohtuuttoman vaikeaa. Jatkossa olisi ehdottomasti parannettava mahdollisuutta kommentointiin tai annettava sivulla suoraan selkeästi vaihtoehtoinen tapa kommentin lähettämiseen. Kaupungin olisi syytä käyttää enemmän Lausuntopalvelua, jossa mielipiteet jäävät avoimesti esiin ja ovat luettavissa myös myöhemmin. Lausumistapaan toivotaan kaupungilta jatkossa muutosta siten, että mielipiteiden keruu on avointa ja läpinäkyvää.

Yhdistys kiittää kaupunkia tarkempien liitekarttojen lisäämisestä ohjelmaluonnoksen yhteyteen lausumisaikana.

Avoimen ja osallistavan päätöksenteon hengessä kaupungin olisi hyvä laatia saadusta palautteesta kooste, jossa esitetään myös palautteen perusteella luonnokseen tehtävät korjaukset ja lisäykset

(vrt. sidosryhmien kuuleminen hoito- ja käyttösuunnitelmissa). Yksisuuntainen palaute anonyymillä nettilomakkeella ei ole avointa eikä aidosti osallistavaa.

Sivunumerointi ohjelmaluonnoksessa helpottaisi asiakirjaan viittaamista.

Yleistä

Luonnoksen tahtotila on kiitettävä ja visio onnistunut. Monimuotoisuuden uhat ja toisaalta sitoumukset luonnon tilan parantamiseksi on tunnistettu oikein, ja luonnoksessa on paljon oikeasuuntaisia tavoitteita. Yhdistys kiittää kaupunkia tähänastisesta työstä ja onnistuneesta monimuotoisuuden visiosta.

Lumo-ohjelman laatiminen ylipäättään on kannatettava toimi ja edistysaskel. Yhdistys haluaa kannustaa ja tukea kaupunkia tässä tärkeässä työssä ja auttaa kirkastamaan tavoitteita ja löytämään toimenpiteitä siten, että tahtotilan ilmaisemisen lisäksi kaupungin alueella alkaa tapahtua konkreettista parannusta luonnon tilassa heti ohjelma-ajan alusta lähtien. Luontotiedon lisäämistä koskeva tavoite on arvokas, mutta tietoa on jo nyt riittävästi laajojen konkreettisten toimenpiteiden tekemiseksi luonnon monimuotoisuuden parantamiseksi Hämeenlinnassa.

On erittäin kiitettävää, että luonnon monimuotoisuuden turvaamisesta tavoitellaan läpileikkaavaa arvoa kaikessa kaupunkirakenteen toiminnassa, myös kaavoituksessa. Yhdistys kannustaa kaupunkia tuomaan luontotyön osaksi kaupungin kaikkea toimintaa kaikilla tasoilla.

Valosaasteen huomioiminen luonnoksessa on erittäin kannatettavaa. Hämeenlinnalla on mahdollisuus toimia valtakunnallisena edelläkävijänä puuttumalla valosaasteeseen alueellaan, joka ulottuu kahdelle Etelä-Suomen merkittävälle metsämantereelle. Valosaasteen hillitsemistä tukisi uusi, ajantasainen selvitys kaupungin pimeistä ja hiljaisista alueista sekä periaatepäätös, miten pimeiden ja hiljaisten ympäristöjen suojelua käytännössä toteutetaan. Pimeitä ja hiljaisia alueita ei mainita ohjelmaluonnoksessa.

Yhdistys toivoo, että ohjelmassa kiinnitetään enemmän huomiota siihen, miten kuntalaiset, yritykset, maanomistajat ja yhdistykset osallistetaan monimuotoisuustyöhön. Ohjelmaluonnoksen vision ja tavoitteiden toteuttaminen on Hämeenlinnan seudun luonnonsuojeluyhdistys ry:n mission ytimessä, joten meidän yhdistyksemme ainakin odottaa innosta pukeana tilaisuutta osallistua.

Metsät ja suojelupinta-ala

Hämeenlinnan kaupungilla on ratkaiseva asema Kanta-Hämeen metsäluonnon tilan kannalta, koska kaupungilla on erittäin mittava metsäomaisuus.

Luonnoksessa paikoin korostuva kaupunkiluonnon painotus herättää yhdistyksessä pientä huolta. Kaupungin on kunnianhimoisesti parannettava sekä kaupunkiluonnon että haja-asutusalueen metsien, vesien ja soiden tilaa. Tähän velvoittavat jo ne monimuotoisuutta koskevat sitoumukset, joihin Suomen valtio ja siten Hämeenlinnan kaupunki ovat sitoutuneet. On syytä ottaa huomioon, että kaupunkiluonto voi korostua kansalaiskyselyissä jo siksi, että kaupunkilaisia on määrällisesti enemmän kuin haja-asutusalueen asukkaita ja toimijoita. Luonnon tilan parantaminen kuitenkin vaatii laajojen pinta-alojen suojelua ja ennallistamista, mikä käytännössä tarkoittaa haja-asutusalueen luontoa.

Suojeltavien metsien pinta-ala, 100 ha kymmeneksi vuodeksi, on valitettavan riittämätön, eikä kaupunki ole määritellyt tavoitetta, mikä osuus sen metsistä ja suojelun arvoisista soista ja pienvesistä suojellaan pysyvästi ohjelma-aikana. Esimerkiksi Riihimäen kaupungin tämänhetkinen tavoite on 4 % maapinta-alasta, vaikka Riihimäen pinta-alasta on huomattava osa rakennettua kaupunkiympäristöä, moottori- ja kantateitä, teollisuusalueita, rata-alueita ja peltoalaa, ja lisäksi kaupungin luonnonympäristöihin kuuluu huomattavasti soita. Tästä huolimatta Riihimäki tavoittelee 4 %:n suojeluosuutta. Tähän nähden on erikoista ja kunnianhimoitonta, ettei Hämeenlinna ole luonnoksen perusteella asettamassa minkäänlaista prosentteina määriteltyä suojelupinta-alan

tavoitetta. Hyvä lähtötaso metsiensuojelussa olisi ennemminkin 100 ha uutta pysyvää suojelua vuodessa seuraavien 10 vuoden aikana, yhteensä 1 000 ha ohjelma-aikana. Tähän sopivia kohteita on luonnoksessa jo tunnistettu lähtöaineistoista. Lisäksi suojelumetsiksi on syytä valita myös ekologiselta laadultaan heikompia kohteita, jos ne säilyttävät, vahvistavat tai luovat ekologista yhteyksiä.

Luontokadon ja sukupuuttokehityksen hidastamiseksi tutkijayhteisön käsitys riittävästä pysyvästä suojelualasta on 10 % tiukkaa suojelua ja yhteensä 30 % oikeudellista suojelualaa (sis. tiukasti suojellut alueet). Elinympäristöjen tilaa on parannettava ennallistamisasituksen tavoitteiden mukaisesti 100 prosentilla heikentyneistä elinympäristöistä, joita Hämeenlinnankin maista on suurin osa. Tähän nähden kaupungin 100 hehtaarin tavoite seuraavien 10 vuoden aikana näyttää siltä, että tietoisesti heikennämme luonnon tilaa edelleen seuraavien sukupolvien kustannuksella, vaikka tämänhetkisinä päättäjillä on velvollisuus jättää tuleville sukupolville luonto nykyistä paremmassa tilassa.

Merkittävänä talousmetsien omistajana kaupungilla on vastuu ja velvollisuus vähentää metsiensä käsittelyn haittoja metsä- ja suoluonnolle sekä vesien tilalle. Yksi tärkeä keino olisi vähentää erityisesti ojitettujen korpien metsätalouskäyttöä, siirtää korpia jaksollisesta jatkuvapeitteiseen kasvatukseen sekä ennallistaa toisaalta korpia, toisaalta puustoisten soiden heikennettyä pienvesiluontoa siten, että luonnontilaa kohti palautuvilla korvilla ja ennallistetuilla pienvesillä olisi vähemmän haitallisia vesistövaikutuksia, enemmän monimuotoista luontoa sekä parempi resilienssi ilmastomuutoksen vaikutuksille.

Kaupunki voisi LUMO-ohjelmassa myös linjata suojavyöhykkeistä nykyisten yhden lajin talousmetsäkuusikkojensa hakkuissa. Aukon reunoja loiventavien riistatiheikköjen ja säästöpuiden lisääminen suojavyöhykkeeksi hyödyttää sekä monimuotoisuutta että pystyy jättämään reunametsiä. Metsäsuunnittelussa säästöpuuryhmien ja riistatiheikköjen sijoittelu olisi tehtävä aidosti monimuotoisuutta palvelleen siten, että nämä toimisivat samalla kulkuyhteyksinä aukkojen ylittämistä vältteleville lajeille. Metsäohjelman ja -suunnitelman konkreettinen toteutus verrattuna LUMO-ohjelman hyviin monimuotoisuustavoitteisiin jää luonnoksessa epäselväksi ja epävarmaksi. Metsänkäsittelyn linjauksia suhteessa LUMO-ohjelmaan on tarpeen kirkastaa ja konkretisoida.

Yhden lajin kuusikkojen hoitoa kaupungin talousmetsissä olisi vietävä sekapuustoisemmaksi, kuten ohjelmaluonnoksen tavoitteena onkin. Tukitoimena kuivumista ja kirjanpainaajaa vastaan kannattaisi hyödyntää vedenpinnan tason nostoa herkästi kuivuvilla korpikuivioilla. Sekapuustoisuuden lisäämisen konkreettinen aikataulu, kohteet ja menetelmä kaipaavat vielä tarkentamista, jotta tavoite ei jää pelkäksi kirjaukseksi, vaan johtaa käytännön toimenpiteisiin.

Kaupungin metsäsuunnitelmasta LUMO-ohjelma-ajalle ei saatu tarkempia tietoja tietopyynnöllä. Kaupungin kannattaisi LUMO-ohjelmatyön ohessa julkaista ajantasainen metsäsuunnitelma karttapalvelun tasolla. Luonnoksessa jää toistaiseksi epäselväksi, miten LUMO-ohjelman tahtotila konkreettisesti toteutuisi metsäsuunnittelussa ja hakkuutyömailla. Luonnoksen kohdissa 2.4 ja 2.5 on kuvattu asianmukaisesti uhanalaistumisen syyt, mutta luonnoksesta puuttuu konkreettinen suunnitelma, miten Hämeenlinnan kaupunki käytännössä vähentää metsien käsittelyn, maankäytön muutoksen, ojitusten, avointen alueiden umpeenkasvun sekä vesien rehevöitymisen haittoja 2025–2035.

Ekologiset yhteydet

Tärkeiden ekologisten yhteyksien merkitseminen kaavoihin on kiitettävä tavoite. Luonnoksessa jää vielä epäselväksi, miten ekologiset yhteydet aiotaan määrittää ja arvottaa. Kirjaus tästä kannattaisi lisätä luonnokseen.

Tärkeiden yhteyksien lisäksi luonnon heikentynyt tila vaatii sekä vanhojen yhteyksien säilyttämistä että uusien perustamista sinne, mistä yhteydet ovat katkenneet. Yhtenä lähtöaineistona toiminee Hämeen liiton maakuntakaavan taustaselvitys, mutta kaupungin alueella ajantasainen uusi selvitys

olisi tarpeen, sillä maakuntakaavan selvitys ei sisällä tarkempia aluerajauksia ja toisaalta maankäyttö on paikoin muuttunut selvityksen jälkeen. Erityisesti uusien, palautettavien ja heikentymisriskissä olevien yhteyksien selvittämisellä on kiire, koska maakunnassa on suuri hakkuupaine ja energiantuotanto uhkaa lisätä maankäytön muutosta nimenomaan puustoisilla alueilla sekä heikentää arvokkaiden luontokohteiden tilaa. Säilyvilläkin ekologisilla yhteyksillä on riski heikentyä lähiympäristön maankäytön muutosten vuoksi.

Ennallistamisasetus

Ennallistamisasetuksen ensimmäinen takaraja on 2030, mutta ohjelmaluonnos ei kuvaa sellaisia toimenpiteitä, joilla vaatimukset täyttyisivät. Seuraavien aikarajallisten tavoitteiden saavuttaminen uhkaa muuttua entistäkin vaikeammaksi. LUMO-ohjelman pitäisi vastata kysymykseen, aikooko Hämeenlinna siis maillaan aidosti edistää ennallistamisasetuksen tavoitteita ja miten tämä aiotaan tehdä. Luonnos ei kerro myöskään, missä, miten ja milloin laaditaan kaupungin maille oma ennallistamissuunnitelma.

Ennallistamisasetus ja muut kansainväliset sitoumukset ja sopimukset koskevat myös Hämeenlinnan kaupunkia, kuten luonnoksessa on tunnistettu. Luonnos keskittyy toistaiseksi tahtotilaan, mutta sitoumukset vaativat jo konkreettisiakin toimia. Suojelu- ja ennallistamissuunnitelman laatiminen ja toimeenpano olisi syytä lisätä ohjelman alkuvaiheen tehtäviin, koska asialla on kiire. Yhdistys tekee mielellään yhteistyötä kaupungin kanssa suojelun, ennallistamisen ja luonnonhoidon suunnittelussa omien resurssiensa puitteissa.

Pienten virtavesien ja niiden tilan yhteydessä olisi syytä mainita, että osassa Purohelmi-aineiston vähäisen suojeluarvon uomista on myös luonnontilaistuneita osia, joilla on suojeluarvoa. Kartta ja karttaselite yksinkertaistavat uomien tilanteen, ja ennallistamis- ja suojelutarpeen kohdentaminen vaatisi todennäköisesti maastoinventointeja.

Lisäksi on huomattava, että MML:n aineistot eivät erottele oikaistuja luonnonuomia neitseelliseen maahan kaivetuihin ojista, vaikka ensin mainittuja suojaa vesilaki muuttuneinkin. MML:n aineistot eivät aina tunnista myöskään tihkupintoja ja pieniä soistumia, kuten korpilaikkuja, jotka voivat paikallisesti olla hyvinkin arvokkaita monimuotoisuudelle. Lähtöaineistojen puutteet vaikeuttavat niiden kohteiden tunnistamista, jotka olisi syytä priorisoida ennallistamisasetuksen toimeenpanossa, joten LUMO-ohjelmassa on kautta linjan syytä pitää esillä näitä puutteita ja kannustaa kansalaisia täydentämään puuttuvia tietoja.

Luontotieto ja sidosryhmätyö

Ohjelmaluonnoksen tavoite lisätä luontotietoa kaupungin mailta on erittäin kiitettävä. Yhdistys toivoo, että laji- ja luontotyyppitiedon keruussa käytettäisiin laajalti hyväksi kansalaistieteen mahdollisuuksia. Kartoitusten ja inventointien tiedot on syytä julkaista avoimena tietona Laji.fissä ja kaupungin karttapalvelussa.

Toivomme kaupungin julkaisevan tuottamaansa tietoa myös avoimina paikkatietoaineistoina, mikä voi parantaa ennallistamisen ja luonnonhoidon suunnittelua. Avoin paikkatieto on erityisen tärkeää tämän alan yrittäjille ja parantaa heidän toimintaedellytyksiään Hämeenlinnassa.

Yhdistys toivoo kaupungin tekävän luontotiedon keruussa tiivistä yhteistyötä Metsäkeskuksen ja ELY-keskuksen kanssa siten, että nykyisistä aineistoista puuttuvat kohteet merkitään virallisiin aineistoihin ja virheet korjataan. Kaupungin alueella esimerkiksi metsälain 10 § mukaisten kohteiden rajaukset Metsäkeskuksen aineistoissa ovat puutteellisia, ja samoin julkisesti saatavilla oleva luontotyyppitieto on lähinnä suuntaa-antavaa. Lähtöaineistojen puutteet johtavat arvokkaiden kohteiden tuhoutumiseen tai heikentymiseen esimerkiksi hakkuissa ja maankäyttöä muuttavissa hankkeissa.

Kartoitustyön korkeiden kustannusten vuoksi yhdistys kannustaa kaupunkia hyödyntämään laajasti opiskelija- ja vapaaehtoistyötä. LUMO-ohjelmaa hyödyttäviä opinnäytetyön tekijöitä löytyy todennäköisesti Hamkin Evon-opiskelijoiden ja Lammin biologisen aseman lisäksi Hamkin kestävän kehityksen koulutusohjelmasta, jonka kanssa Vanajavesikeskus jo tekee yhteistyötä monimuotoisuuden saralla. Myös korkeakouluharjoittelijoiden työpanoksesta olisi kaupungille konkreettista hyötyä koko LUMO-ohjelmakauden ajan. Hämeenlinnan seudun luonnonsuojeluyhdistys ry osallistuu omien resurssiensa puitteissa mielellään suunnitteluun ja ohjaukseen, kun luontotiedon lisäämiseen ja suojelu- tai ennallistamistoimiin halutaan hyödyntää kansalaistiedettä tai opiskelija- tai vapaaehtoistyötä.

Hämeenlinnasta suuri osa on haja-asutusaluetta, jonka luontotyypeistä ja lajiesiintymistä on vain hajanaista tai tiettyihin lajiryhmiin keskittyvää tietoa. Lumo-ohjelman tavoitteita tukisi se, että kaupunki tavoittelisi luontotiedon keruun yhteistyötahoksi myös vesiensuojelu-, kylä- ja vastaavia paikallisyhdistyksiä. Luonnontieteellinen keskusmuseo on suositeltava kumppani, jos halutaan pilotoida ja kehittää esimerkiksi alueellisia lajitiedon keruukampanjoita ja -haasteita. Yhdistys osallistuu näiden suunnitteluun mielellään.

Yhdistys kiittää kaupunkia luonnonsuojelun kutsumisesta mukaan sidosryhmätyöhön. Tuleviin tilaisuuksiin ja verkostoihin olisi hyvä tavoitella myös korkeakoulujen luonto- ja ympäristöpuolen, haja-asutusalueen luonto- ja ympäristötoimijoiden ja kylätoimijoiden edustusta. Kun järjestetyn työpajan tuloksissa korostui kaupunkiluonto, on syytä pohtia kriittisesti, olisiko haja-asutusalueen luonto noussut selvemmin esiin, jos osallistujina olisi ollut enemmän haja-asutusalueen sidosryhmiä – myös taajamien ulkopuolella asuvilla hämeenlinnalaisilla on lähiluonto, ja taajamista käydään haja-asutusalueen luonnossa aktiivisesti, myös kaupungin ja maakunnan ulkopuolelta.

Hämeenlinnan haja-asutusalueilla on asukasluokkaan ja kokoaan huomattavasti suurempi merkitys monimuotoisen luonnon virkistyskäytölle Etelä-Suomessa. Evon ja Tammelan ylängön metsämantereet ovat Turku–Tampere–Helsinki-kolmiolle niin merkittäviä, että kaupungilla on erityisvastuu huolehtia näiden luonnon tilasta sekä maanomistajana että kaavoittajana.

Sekä Hamkin että Helsingin yliopiston koulutusohjelmilla on suora yhteys luonnon monimuotoisuuden hyväksi tehtävään työhön ja tutkimukseen. Valmistuvia opiskelijoita myös jää tai siirtyy Hämeenlinnaan työskentelemään luonto- ja ympäristöalalla. Yhdistys toivoo oppilaitosten ja opiskelijoiden sekä maaseudun sidosryhmien monipuolista osallistamista sekä haja-asutusalueen luonnonsuojelun ja ennallistamisen toimijoiden vahvaa mukanaoloa, koska kaupungin pinta-alasta ja maaomaisuudesta merkittävä osa sijaitsee taajamien ulkopuolella. Kaupungilla on suuria mahdollisuuksia toimia ohjelmaluonnoksessa ideoituna koordinaattorina sellaiselle suojelu- ja ennallistamistyölle, joka osallistaa asukkaita ja vierailijoita paikallisesti, sitouttaa ihmisiä näihin alueisiin ja lisää Hämeenlinnan pito- ja vetovoimaa luontokaupunkina ja vierailukohteena. Kaikki tämä parantaa ennen kaikkea ekologista mutta samalla myös sosiaalista ja taloudellista kestävyyttä.

Maankäyttö

Ohjelmaluonnoksen linjaukset maankäytön muutoksen hillitsemiseksi luontokatoa aiheuttavissa hankkeissa jäävät vielä epämääräisiksi. Puustoisissa ympäristöissä energiateollisuus ja -infra ovat kasvava luontokadon ajuri myös Etelä-Suomessa. Kaupungilla ei kuitenkaan ole julki lausuttua selvää tavoitetta tämän hillitsemiseksi. On hyvä ottaa huomioon, että maankäytön muutos Hämeenlinnan reunoilla heikentää myös naapurikuntien luontoa.

Jotta ohjelmaluonnoksen tavoitteet ja biodiversiteettiä koskevat sitoumukset voivat täyttyä, kaupungin olisi syytä LUMO-ohjelmassa linjata toimivansa energiahankkeiden ja infrarakentamisen sijoittelussa siten kuin Luontopaneeli ja SYKE linjaavat no-go-alueista asiantuntijalausunnoissaan (ks. Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta:

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=088d50bc-a082-4589-bf0b-1b3090761cf9>

Luonnoksen mukaan yksi kansalaiskyselyssä esiin nousseista ongelmista oli Isosaaren alueen kaavoitus tuulivoiman tuotantoon. Ohjelmaluonnoksessa ei kuitenkaan esitetä toimenpiteitä Seitsemänlamminsuon viereisen alueen säästämiseksi maankäytön muutokselta. Ohjelman uskottavuus kärsii, jos ongelmaksi tunnistettuihin suunnitelmiin ei oteta kantaa eikä puututa.

LUMO-ohjelman olisi hyvä ohjata myös monimuotoisuustoimien kustannusten laskentaa. Jos suojelu- tai ennallistamistoimien hintaa on tähän mennessä laskettu vain menetettynä hakkuutulona, ohjelman olisi syytä ohjata laskemaan myös vaihtoehtokustannuksia. Mitä voidaan hyötyä, jos asukkaat ja muuttajat tuntevat voivansa luottaa monimuotoisten ympäristöjen säilymiseen ja niiden lisäämiseen? Vertailtavana eivät ole vain saatu tai menetetty hakkuutulo vaan myös saatu hakkuutulo ja menetetty verotuotto, jos kaupungista muutetaan pois tai sinne ei haluta muuttaa. LUMO-ohjelma on samalla viestintää siitä, miten kaupunki suhtautuu luonnonympäristöjen säilyttämiseen.

Luonnos ei mainitse kaupungin luontojalanjäljen ja luontokädenjäljen laskentaa. Laskelmia on tehty Suomessa jo mm. S-ketjulle. Luontojalanjäljen laskennan olisi syytä kuulua kaavoitukseen ja rakennushankkeisiin siinä missä hiilijalanjäljen laskentakin. Olisi toivottavaa, että luontojalanjälki otettaisiin osaksi sekä LUMO-ohjelmaa että kaupunkirakenteen toimintaa ylipäätään.

Kohdekartoista ja -kuvauksista

Maanpeitekartan luokka "metsät turvemilla" antaa harhaanjohtavan kuvan Hämeenlinnan suopinta-alasta. Esimerkiksi kituliasta rämelmäntyä kasvavat laajat suoymäkiäiset olisi parasta esittää puustoisina soina eikä turvemaiden metsinä, kuten on tehtykin suo- ja kosteikkokartassa. On ristiriitaista, jos samat alueet ovat yhdellä kartalla metsiä ja toisella puustoisia soita.

Kiitämme lohikalakantojen huomioimisesta virtavesikartalla. Samaan karttaan olisi hyvä lisätä vaellusesteet, jotta kartasta saa realistisen kuvan myös ennallistamistarpeesta vaelluskalojen kannalta.

Perinnebiotooppikartalta puuttuu kokonaan Rengon Rautavuoren niitty, vaikka se olisi akuutisti hoidon tarpeessa oleva alueellisesti merkittävä perinnebiotooppi. Syynä lienevät lähtöaineiston puutteet. Perinnebiotooppeihin lisättäväksi olisi hyvä harkita myös VT 10:n niittorajoiutusosuutta Ruokojärven luoteispuolella (hirvenkello, ahokirkiruoho). Koska perinnebiotooppien lähtöaineistossa on puutteita ja toisaalta kaikki Hämeenlinnan perinnebiotoopit ovat äärimmäisen uhanalaisia, karttaa kannattaisi täydentää lajihavaintotiedoilla, esim. Punaisen listan niitty- ja ketolajien keskittymät. Perinnebiotooppikartasta on syytä varmistaa, että mukana ovat ELY-keskuksen ja Museoviraston tiedossa olevat hoitokohteet.

Luonnontilaisista metsistä (s. 15, 1. kappale) olisi hyvä mainita, että ekologisesti laadukkaita luonnonmetsiä esiintyy Hämeenlinnassa monien suojeltujen ja soidensuojelun täydennysehdotuksessa olleiden soiden reunametsinä, mm. Seitsemänlamminsuo- Korpilamminsuu, Peurasuo sekä 10-tien pohjoispuoliset suojelemattomat täydennysehdotuksen suot.

Kausikosteikot ovat Evon majava-alueille leimallisia ja Etelä-Suomessa harvinaisia. Asia olisi hyvä nostaa esiin ohjelmassa.

Linnustolle tärkeitä alueista (mm. s. 15) kannattaa mainita myös Kynäroisten, Paloniitunjärven ja Kernaalanjärven lintuvedet, jotka kuuluvat FINIBA-alueeseen Janakkalan–Rengon lintuvedet.

ALLEKIRJOITUKSET

Hämeenlinnan seudun luonnonsuojeluyhdistys ry:n puolesta
Timo Oksanen
puheenjohtaja
p. +358 50 327 9407

Maija Salemaa
varapuheenjohtaja

Annan palautteen LUMO-ohjelman kommentointityökalusta. Hyvä, että kommentointimahdollisuus oli. Huonoa oli työkalu.

Hyvä, että ensimmäinen LUMO-ohjelma on tehty.

Siinä todetaan, että meillä on paljon erilaista arvokasta luontoa. Kuitenkaan luonnontilaisia metsiä on vain pieniä aloja -> nämä voisi suojella heti! Uhanalaisista lajeista monet ovat juuri (vanhojen) metsien lajeja. Meidän tulisi tehdä kaikkemme, jotta vanhat metsät suojeltaisiin. Mukaan lukien valtion omistamat. Eli - Hämeenlinnan tulee näyttää esimerkkiä ja suojella nuo luonnontilaiset sekä vanhat tai muuten arvokkaat metsät riittävän suurina kokonaisuuksina. Lisäksi pitää varmistaa viheralueiden yhteydet - verkostot. Olen sitä mieltä, että suojelun pitää tapahtua nimen omaan julkisomisteisissa alueissa. Emme voi määrätä yksityisiä maanomistajia suojelemaan alueitaan, joten kaupunkien ja kuntien on oltava etunenässä tässä.

Suojelutavoite 100 ha 10 vuoden aikana on todella vaatimaton! Meidän pitää tavoitella tasoa, johon Suomi on sitoutunut (10 % tiukkaa suojelua).

Lisäksi HML:n pitäisi viestiä valtion suuntaan suojelun lisäämiseksi erityisesti Evon alueella!

Nyt kun hiilitaseesta tiedetään enemmän, ehdotan, että metsäohjelma otetaan uuteen tarkasteluun co2-tavoitteisiin liittyen + LUMO-tavoitteisiin, ettei näihin jää ristiriitaisuuksia.

Toinen asia, joka kiinnitti huomioni. Soista on ojitettu noin 80 %. Paljonko kaupungilla on metsiä turvemailla? Näistä pitäisi metsätalouskäyttö lopettaa myös vesistövaikutusten vuoksi, sekä etenkin kasvihuonekaasupäästöjen vuoksi. Tämä pitäisi tuoda esiin LUMO-ohjelmassa myös. Nyt jäi epäselväksi.

Luontoinventoinnit tärkeitä, se on selvä. Nyt äskettäin oli esillä yksi kaavaehdotus, johon luontoselvitys aiottiin tehdä vasta nähtävilläolon jälkeen. Tällaisesta pitää päästä pois. Selvitykset ensin ja sitten vasta kaavoittamaan!

Valosaasteesta oli jotain mainintaa. Minusta kaupungin pitää kerta kaikkiaan vähentää turhaa valaistusta esim. koulujen kentillä. Asun Tuomelan koulun vieressä ja koulun pihassa pidetään todella häikäiseviä valoja pitkin iltoja. Jääkenttä pihalla oli hyvin vähän aikaa, joten sitä ei todellakaan tarvitsisi valaista. Ja nytkin, vaikka illalla on jo valoisaa, pihan isot lamput hohtavat kirkkaina. Tässä yksi konkreettinen esimerkki valosaasteesta. Ymmärrän turvallisuusvalaistuksen, mutta nyt valaistaan aivan ylenpalttisesti.

Ja sitten oli vielä se käsittämätön maininta, ettei hakattaisi metsiä lintujen pesimäaikaan. Tämä pitää olla itsestään selvää! Ne urakoitsijat, jotka toimivat toisin, pitää laittaa pois kaupungin hankintalistoilta. Ei enää urakoita tällaisille toimijoille. Minusta teksti oli jotenkin lepsu siinä ohjelmassa tämän osalta.